Per què no és necessari que el teu fill aprengui a llegir i escriure abans dels 6 anys

A quina edat ha d'aprendre a llegir o escriure un nen? Com més aviat millor? La resposta és ben senzilla: un "no" rotund i enorme amb llums intermitents.

Senyo Punk

23.03.2015 - 07:44

Pràcticament tots associem l'escolarització amb l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura. Tu no? Doncs vaja per davant la meva enhorabona.

És veritat, quan un nen comença el segon cicle d'Educació Infantil, el més comú és que per a tots els del seu voltant (pares, altres familiars, amics, i

fins i tot mestres) comenci un compte enrere fins que el nen sap llegir. Un compte enrere que, com qualsevol compte enrere “com cal”, s’espera sigui curt, esclar. Probablement tingui a veure amb que vivim accelerats i s’acaba imposant la cultura de la velocitat: avui tot és instantani: evitem les esperes, quan un ordinador comença a anar lent el canviem i abans que el semàfor es posi en verd ja estem accelerant. Però no ens plantegem tan sols si realment tenim pressa.

La tenim?

A quina edat ha d’aprendre a llegir o escriure un nen? Com més aviat millor? La resposta és ben senzilla: un “no” rotund i enorme amb llums intermitents.

És evident que funcionalment no ho necessiten. Llegir llibres els els podem (i hem) de llegir (o explicar, que no és el mateix) els pares i mestres, i per jugar i aprendre no els fa cap falta. Què més ha de fer un nen d’infantil? No necessiten saber llegir ni escriure per menjar, dormir ni divertir-se.

Llavors, ¿per què tanta pressa? Potser és que tenen avantatge sobre aquells que comencen a llegir més tard… doncs no hi ha cap investigació que demostri que els nens que llegeixen als cinc anys tinguin millors resultats a llarg termini que aquells que van aprendre’n als sis o set, i segur que no és per falta d’estudis.

Cada nen té el seu ritme de desenvolupament, i efectivament, n'hi hauran alguns que tinguin molta curiositat i facilitat des de molt d'hora, però no ens enganyem, no és l'habitual. Estem mirant d'accelerar un procés que necessita el seu temps. Hi ha coses que, simplement, han de coure's a foc lent perquè el resultat sigui l'esperat, el millor dels possibles. Estem mirant de fer el millor pastís del món al microones, perquè puja abans. Sí, puja abans, però a costa de què? Ensenyar a llegir mentre no ho necessiten, no els interessa i no és el seu moment, significa pressionar. I la pressió, evidentment, desmotiva, i el que no motiva és molt difícil que s'aprengui significativament.

> *"Massa sovint, el temps no respecta el ritme natural de la infància i l'adolescència, i força una educació precoç i una adultesa prematura d'efectes nocius i perversos. Massa estímuls, pressions i presses"*
>
> ***Jaume Carbonell*** *(pedagog, periodista i sociòleg, director de la revista "Cuadernos de pedagogía" i professor de la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic) en el seu llibre "Una educació per demà".*

I és que, de fet, no només estem pressionant per accelerar un procés, sinó

que a més estem utilitzant un temps preciós (i en abundància, perquè es consumeixen moltes hores en aquesta tasca de la lectoescriptura) per ensenyar destreses per a les quals encara no estan madurs, quan hi ha molts aprenentatges per als quals sí que ho estan i que no obstant això es veuen relegats a un segon o fins i tot tercer pla com són valors, autonomia, autoconeixement o el raonament lògic.

A l'hora de plantejar a quina edat ha d'aprendre a llegir o escriure un nen tinguem clar que està comprovat que en els nens que escriuen des d'hora, la lectoescriptura ha deixat de banda la creativitat i la curiositat. I no ens adonem de l'envergadura del problema: ni més ni menys que la creativitat i la curiositat. No sé vosaltres, però jo prefereixo que els meus alumnes siguin creatius i curiosos que no tenir alumnes que saben descodificar un missatge amb un codi totalment aleatori, sobretot perquè tractar d'accelerar el procés genera etiquetes primerenques (de "lent", "gandul" ... i aquestes són les millors que trobarem) que arrossegaran més temps del que som conscients, i més probablement de manera totalment injusta, perquè si anem a etiquetar (que no hauríem), almenys que sigui en el moment evolutiu correcte. Per què m'han de dir gandul si jo tinc moltes ganes de treballar, però precisament aquesta activitat no m'interessa perquè encara no la necessito? I no us penseu que això es quedarà al cap de qui mira de ensenyar-me a llegir, sinó que, d'alguna manera, arribarà al coneixement de la meva família, de la següent profe... perpetuant-se fins qui sap quan....

I podria treure l'"argument Finlàndia", però no ho faré perquè seria mesurar amb eines tan poc adequades i injustes com PISA. Però és que no cal, perquè en altres països com Alemanya també esperen fins als 7 per començar amb la lectoescriptura, i el mateix passa amb algunes pedagogies alternatives minoritàries, aquestes que a tots entusiasmen però que, a l'hora de la veritat, que el meu fill vagi començant a llegir i escriure, que si no quedarà molt lleig en el seu CV...

Tinguem present una dada objectiva que sol donar-se erròniament per descomptat i és que la legislació no ens obliga a que els nens surtin llegint

de l'etapa d'Educació Infantil. La LOE (perquè la LOMCE no ha modificat l'etapa que ens ocupa) parla, tant en el seu article 13 sobre objectius com en el seu article 14 sobre ordenació i principis pedagògics, d'una aproximació a la lectoescriptura en Educació Infantil. "Aproximació" no pot voler dir haver aconseguit la destresa per complet, com els exigim als nens amb 5 anys. Per a mi, aproximar significa mostrar de la manera més atractiva possible i, com fan en les campanyes de màrqueting, crear una necessitat perquè sobre la motivació es vagi cuinant a poc a poc, al ritme de cadascú i sense cap tipus d'exigència o etiquetatge d'hora. Així que està clar que no sóc tan rebel, perquè tinc a la legislació vigent de la meva part!

Això no vol dir que no puguem portar les lletres a les classes d'Educació Infantil, tot el contrari! Les lletres i els números han d'estar presents a les nostres aules, el que hem de cuidar és la manera. Com dic, hem de procurar mostrar la lectura i l'escriptura de la manera més atractiva possible: tenir molts llibres (atractius i en un lloc adequat, com us explico aquí), llegir-los sovint, fer contacontes, activitats divertides i manipulatives amb les lletres (com les que us suggereixo aquí i aquí) i un llarg etcètera; però també crear la necessitat de llegir i escriure, mitjançant la correspondència, els missatges misteriosos, cartells per tot arreu... però per descomptat, el que no fa que la lectura i l'escriptura sigui més atractiva als nens és copiar paraules que no tenen sentit per a ells.

La majoria dels petits fa moltes fitxes al col·legi on podem comprovar que saben escriure paraules completes. Pura façana: la majoria de vegades són paraules copiades de la pissarra, que, insisteixo, perquè és el més important, no tenen sentit per a ells, més enllà de ser diversos simbolets que els obliguen a escriure junts, i que no poden fer d'una altra forma perquè estarà malament, encara que no entenguin per què. Així s'aprèn a llegir i escriure als 4 anys. On queda el respecte per l'escriptura espontània que s'ensenya a la universitat? I l'aprenentatge significatiu? I les experiències o descobriments? Jo no els trobo.

Llavors, per què es fa així?

Doncs he tingut converses serioses sobre a quina edat ha d'aprendre a

llegir o escriure un nen amb persones pertanyents a diferents àmbits, i el que detecto és que ens tirem la culpa els uns als altres. Probablement perquè, en major o menor mesura, i encara que ens costi reconèixer-ho, tots som una mica responsables d'aquesta situació.

D'una banda, els propis mestres d'Educació Infantil li donem molta importància a la lectoescriptura i la numeració, molt per sobre d'altres destreses bàsiques que sempre reivindiquem però que després no solem posar en pràctica. Ens podem escudar en el que vulguem, però l'última paraula la tenim nosaltres, i hauríem d'utilitzar-la en benefici dels nens.

En segon lloc, tenim a les editorials, que també li donen moltíssima importància al fet que els nens sàpiguen llegir i escriure en acabar l'etapa, i per als mestres és molt més còmode utilitzar una editorial que treballar segons el seu propi criteri, que dóna molta més feina. Però potser també podríem pressionar una mica en aquest sentit.

A més, els mestres de primària, consideren que no és feina seva ensenyar a llegir i escriure, volen que els arribin lectors, cosa que, per cert, no quadra amb el fet que l'educació infantil, fins ara, no té caràcter obligatori. Però, ¿és millor que els arribin mals lectors o que creuen bons lectors?

També és veritat que la mateixa etapa de primària està dissenyada per a lectors des del seu mateix inici. Els llibres són per a lectors, les destreses que s'espera que els nens adquireixin requereixen que els nens sàpiguen llegir des de l'inici … tot això és la mateixa cultura de la velocitat, que ha arribat a l'administració ia l'escola, i segueix sense casar amb que l'etapa d'Infantil no sigui obligatòria.

I finalment, les famílies, en general, també pressioneu en aquest sentit. Poseu a comparar col·legis segons si els seus alumnes aprenen o no a llegir i escriure, i establiu com a positiu el fet d'aprendre'l, ia més com més aviat millor. De fet els mestres moltes vegades ens escudem en què les famílies "ho demaneu". I que consti que ho entenc, jo també ho veia des d'aquest punt de vista fins que vaig començar a interessar realment pel tema, i ara tinc una visió totalment diferent.

Així que és evident que tots els àmbits que participen de l'educació dels nens tenen, com deia, una mica de responsabilitat en la forma en què s'ensenya a llegir ia escriure en la majoria de les escoles espanyoles, i per tant en la pressa que els fiquem als nens perquè adquireixin rapidet l'habilitat de la lectoescriptura. Però de res serveix culpar. Si tots tenim una mica de responsabilitat, és que tots hem de formar també part de la solució. Així que fem un exercici d'autoavaluació, i tractem de discernir si els nostres actes, les nostres decisions i les nostres crítiques a la feina dels altres són, no només adequades, sinó les més beneficioses per als que han de ser els protagonistes en qüestions d'educació: els nens.

Per seguir donant-li voltes al tema et recomano 3 articles (encara que 2 d'ells estan en anglès):

L'article d'El País "Sense llegir ni escriure fins als sis".

Dos articles de allianceforchildhood.org: "The crisi in early education" i "Reading at five: why?"

Mestra d'Educació Infantil de formació, i punky de cor. Sóc feliç envoltada de petites criatures. Em considero una persona molt crítica i exigent, de ment inquieta i molt oberta amb esperit de lluita i de denúncia contra aquelles coses que ens obstaculitzen el progrés cap a l'educació que els nens es mereixen. Contacte: Twitter | Més articles